

Sommer úr

– Részlet –

Annak idején, amikor én még fára másztam — régen volt az, sok éve, évtizede már, nem sokkal voltam magasabb egy méternél, huszonnyolcas cipőkben jártam és olyan könnyű voltam, hogy tudtam repülni — nem, ez nem hazugság, tényleg tudtam repülni akkoriban — vagy legalábbis majdnem, vagyis jobban mondva: annakidején tényleg módomban állt volna repülni, ha igazán nagyon akartam és megfelelően próbáltam, volna, mert... mert pontosan emlékszem, egyszer majdnem repültem, éspedig ősszel, az első iskolaévemben, amikor hazafelé mentem az iskolából és olyan erős szél fúj, hogy anélkül, hogy a karjaimat kitártam volna, meghajolva dőlhettem neki a szélnek, akár egy síugró, még erősebben, anélkül hogy elestem volna... és amikor már nekiszaladtam a szélnek, a réteken át a Schulbergen lefelé — mert az iskola egy kis hegyen állt, a falun kívül — és egy kicsit elrugaszkodtam a földtől és kitártam a karomat, akkor felemelt engem a szél, és erőlködés nélkül tudtam két, három méter magasra emelkedni, és tíz, tizenkét méter távolságra ugrani vagy talán nem egészen olyan messze és nem egészen olyan magasra, de mit számít az! — mindenesetre *majdnem* repültem, és akkor csak ki kellett volna gombolni a kabátomat, mindkét felét a kezembe venni és kitárni mint a szárnyakat, felemelt volna akkor a szél, és én könnyedén a Schulberg-ről a völgyeken keresztül az erdőhöz vitorlázom, és az erdőn át le a tóhoz, ahol a házunk állt, és élvezem apám, anyám, nővérem és bátyám határtalan csodálkozását, mert a repüléshez ők már túl idősek és túl nehezek, a kerítés fölött egy elegáns és magas kanyarral megfordulok, hogy a tó fölött lebegjek, egészen át a másik

partig, és végül kényelmesen visszarepítem magam a széllel, hogy mint mindig, idejében hazaérjek ebédre.

De én a kabátomat nem gomboltam ki és valójában nem is repültem magasra. Nem mintha féltém volna a repüléstől, de nem tudtam, hogyan és hol tudnék egyáltalán újból leszállni. A házunk előtt a terasz túl kemény volt, a kert túl kicsi, a víz a tóban túl hideg a leereszkedéshez. Felszállni nem volt probléma. De hogyan lehet aztán lejönni?

A famászás is ehhez hasonlatos volt: felkapaszkodni a legcsekélyebb nehézségekbe került. Az ember látta maga előtt az ágat, kezében érezte és vizsgálhatta az erejét, mielőtt felhúzódkodott volna, és aztán lépett rá. De lemászásnál semmit nem lehetett látni, többé-kevésbé vaktában kellett lábbal kotorászni a mélyebben fekvő ágazatban, amíg biztos támaszt nem talált az ember, és gyakran a támasz éppen nem volt elég biztos, mert a faág korhadt és sikamlós volt, és az ember megcsúszott és törte maga alatt az ágakat, ha nem kapaszkodott mindkét kezével erősen egy ágba, akkor mint egy kő zuhant a földre, a szabadesés törvényeit követve, amiket az olasz kutató, Galileo Galilei már majdnem négyszáz évvel ezelőtt felfedezett és még ma is érvényesek.

Legkellemetlenebb esésem ugyanabban az iskolaévben történt. Egy négy és fél méter magas jegenyefenyőről következett be, és hajszálpontosan követte az első Galilei-féle szabadesési törvényt, amely kimondja, hogy a szabadon eső test által megtett út egyenlő a gyorsulás felének és az idő négyzetének szorzatával ($s = \frac{1}{2} g \cdot t^2$), és ez ennek következtében pontosan 0,9578262 másodpercig tart. Végtelenen rövid időtartam. Rövidebb, mint az az időtartam, amire szükségünk van huszonegytől huszonkettőig elszámolni, sőt még rövidebb, mint az az időtartam, amire szükségünk van magát a számot „huszonegy” rendesen kimondani! Olyan rendkívül gyorsan történt a dolog, hogy sem a karjaimat kitérni, sem a kabátomat kigombolni és azt ejtőernyőként használni nem tudtam, ráadásul még az a mentő gondolatom sem támadt, hogy tulajdonképpen nekem nem is kellene lezuhannom, mivel én repülni is tudok — egyáltalán nem tudtam már ebben a 0,9578262 másodpercben gondolkodni, és mielőtt még teljesen felfogtam volna, hogy én leestem, recsegve talajt értem a második Galilei-féle szabadesési törvény szerint ($v = g \cdot t$), harminchárom kilométeróra fölötti végsebességgel, mégpedig olyan hevesen, hogy a tarkóm-

mal egy karvastagságú ágat kettétörtem. Az erőt, ami ezt okozta, nehézségi erőnek hívják. Nemcsak a világot tartja bensejében össze, van egy kellemetlen tulajdonsága is, mindent, legyen az nagy vagy mégoly kicsi is, brachiális erővel vonz magához, és csak amíg az anyaölből pihenünk vagy búvárként a víz alatt lebegünk, akkor vagyunk látszólag a pórázától szabadok... Emellé az elementáris belátás mellé még egy dudort is szereztem a zuhanástól. A dudor néhány hét után eltűnt, ámde évekkel később is éreztem ugyanazon a helyen, ahol egykor a dudor volt, valami furcsa bizsergést és dobogást, mindig akkor, amikor megváltozott az időjárás, különösen ha havazni készült. És ma, majdnem negyven évvel később, megbízható barométerként szolgál az én tarkóm, és pontosabban mint a meteorológiai szolgálat, meg tudom jósolni, hogy holnap esni fog-e, vagy havazik, süt-e majd a nap vagy vihar közeledik. Úgy hiszem, hogy az a bizonyos szórakozottság és szétszórtság, amelyben újabban szenvedek, késői következményei annak a jegenyéről való lezuhanásnak. Például ezért esik egyre inkább nehezemre, hogy a tárgynál maradjak, hogy egy bizonyos gondolatot röviden és tömören megfogalmazzak, és ha egy történetet mesélek, úgy mint ezt, pokolian kell figyelmem, hogy ne veszítsem el a fonalat, különben elkalandozom a témától, és a végén már azt sem tudom, mivel is kezdtem el egyáltalán.

Annak idején tehát, amikor én még fára másztam — és sokat, és jól másztam, nem estem le mindig! Még olyan fákat is meg tudtam mászni, amelyeknek lent nem voltak ágaik, és ezért a csupasz törzsön kellett felhúzódkodni, és én át tudtam mászni egyik fáról a másikra is, és magaslest építettem magamnak, számtalan sokat, és egyszer még egy helyes kis faházat is, tetővel és ablakokkal és futószőnyeggel, az erdő közepén, tíz méter magasan — ah, azt hiszem, gyermekkorom legtöbb idejét fákon töltöttem, fákon ettem és olvastam és írtam és aludtam, angol szavakat tanultam ott és latin szabálytalan igéket és matematikai formulákat és fizikai törvényeket, mint például Galileo Galilei említett szabadesési törvényeit, mindent a fákon, a fákon csináltam meg a házi feladataimat, szóbelit és írásbelit, és különös szeretettel pisiltem le a fákról, magas ívben zizegtetve, a faleveleken és a tűleveleken keresztül.

Nyugalom volt a fákon, nyugton hagyták az embert. Nem jutott ide fel anyám zavaró kiáltása, bátyám szolgálatra kényszerítő pa-

rancsa, itt csak a szél volt, a levelek zizegése és a fatörzsek finom recsenése... és a kilátás, a csodálatosan tág kilátás: Nemcsak a házunkon és a kerten túlra, a többi házon és a többi kerten túlra is láthattam, a tavon át, és a tó mögött a vidéken túlra is, a hegyekig, és ha estéknént lement a nap, akkor én fentről, a fa csúcсарól még a hegyek mögött is láthattam a napot, pedig a többi ember számára, lent a földön, már régen lenyugodott. Majdnem olyan volt ez, mint a repülés. Talán nem egészen olyan kalandos és nem egészen olyan elegáns, de azért kárpótolt a repülés helyett, kiváltképpen mivel én lassanként idősebb lettem, egy méter tizennyolcra nőttem és huszonhárom kilót nyomtam, ami a repüléshez egyszerűen már túl sok volt, akkor is ha kedvező szélérő támadt és a kabátomat kibombolom és egészen szélesre tárom! Fára mászni azonban — akkoriban úgy gondoltam — egész életemben tudnék. Még száz évesen is, még roskatag, reszkető aggastyánként is ott fenn ülnék egy szilfa, egy bükkfa, egy fenyő csúcán, akár egy öreg majom, és gyengéden ringattatnám magam a széllel, és a vidéket bámulnám, a tavon túl, a hegyek mögé néznék.

De mit mesélek én itt repülésről meg fáramászásról! Csak fecsegek Galileo Galilei szabadesési törvényeiről, a tarkóm barométerpontjáról, ami miatt szétszórt lettem. Mert hiszen én egészen mást akarok elmesélni, tudniillik Sommer úr történetét, már amennyire ez egyáltalán lehetséges, mert tulajdonképpen szabályos történet itt nincs is, csak egy különös ember, akinek az életútja — vagyis jobban kell mondanom: akinek a sétaútja — jónéhányszor keresztezte az enyémet. De legjobb lesz, ha még egyszer, egészen előlről elkezdem.

Annak idején, amikor én még fára másztam, élt a falunkban... — vagy inkább nem is a mi falunkban, Unternseeben, hanem a szomszédos faluban, Obernseeben, de eldönteni igazán nem lehetett, mert Obernsee és Unternsee, és mind a többi falucska nem voltak egymástól szigorúan elválasztva, mert egyik a másikba ért, végig a tó partja mentén, anélkül, hogy látható lett volna valamilyeknek is az eleje és a vége, olyan volt az egész, mint egy keskeny lánc kertekből és házaktól és tanyákból és csónakházakból... Szóval lakott ezen a vidéken, a házunktól alig két kilométerre, egy férfi, akit „Sommer úrnak” hívtak. Senki nem tudta, mi volt Sommer úr keresztnéve, Peter vagy Paul vagy Heinrich vagy Franz-Xaver, vagy talán Sommer doktornak vagy Sommer professzornak hívták,

vagy professzor doktor Sommernek — őt egyes-egyedül a „Sommer úr” néven ismerték. Azt sem tudta senki, hogy Sommer úr végzett-e valamilyen munkát, hogy egyáltalán volt-e valamilyen foglalkozása korábban. Csak azt lehetett tudni, hogy Sommer asszony foglalkozott valamivel, mégpedig a babakészítő-mesterséggel. Nap-nap után ült a Sommer-lakásban, Stanglmeier festőmester házának szuterénjében, és gyártotta ott a kicsi játékbabákat pamutból, szövetből és fűrészporból, aztán hetenként egyszer egy nagy csomagba csomagolva a postára vitte őket. A postáról hazafelé menet szép sorjában elment a szatócshoz, a pékhez, a henteshez és a zöldségeshez, és négy jól megtömött bevásárlótáskával érkezett haza, a hét fennmaradó részében pedig már nem hagyta el a lakást, gyártotta az új babákat. Honnan jöttek Sommerék, nem tudta senki. Egyszer csak valamikor megérkeztek — az asszony autóbusszal, a férfi gyalog — és azóta is itt maradtak. Nem voltak gyermekeik, rokonaik, vendégük sem érkezett soha.

Bár Sommerékről, és különösen Sommer úrról jóformán semmit nem lehetett tudni, mégis teljesen jogos az a megállapítás, hogy Sommer úr akkoriban messze a legismertebb férfi volt az egész környéken. Legalább hatvan kilométeres körzetben, az egész tó körül, nem volt ember, férfi, asszony vagy gyerek — nem volt olyan kutya sem —, aki nem ismerte volna Sommer urat, mert Sommer úr állandóan úton volt. Kora reggeltől késő estig járta Sommer úr a vidéket. Nem múlt el nap az évben, amelyen Sommer úr talpon ne lett volna. Eshetett hó vagy jégeső, lehetett szélvihar vagy iszonyú zivatar, perzselhetett a nap, jöhetett orkán — Sommer úr vándorolt. A házát gyakran napfelkelte előtt hagyta el, így mesélték a halászok, akik hajnali négy órakor mentek ki a tóra, hogy behúzzák hálóikat, és gyakran csak késő éjszaka érkezett vissza, amikor a hold már magasan az égen járt. Ezidőtájt hihetetlen távokat tett meg. A tavat egy nap leforgása alatt megkerülni, amely majd' negyven kilométernyi útszakaszt tett ki, semmi különöset nem jelentett Sommer úrnak. Kétszer vagy háromszor naponta bemenni a tartományi székhelyre és visszajönni, tíz kilométer oda, tíz kilométer vissza — Sommer úrnak nem volt probléma! Amikor mi, gyerekek, reggelenként fél nyolckor álomittasan az iskolába bandukoltunk, szembejött velünk frissen és élénken Sommer úr, aki már órák óta úton volt; délben fáradtan és éhesen hazamentünk, energikus léptekkel megelőzött bennünket Sommer úr; és

amikor ugyanazon nap estéjén lefekvés előtt még kibámultam az ablakon, előfordulhatott, hogy lent a Seestrassén Sommer úr nagy, szikár alakját láttam árnyékként valamerre elsietni.

Könnyű volt őt felismerni. Már távolról összetéveszthetetlen volt a megjelenése. Télen hosszú, fekete, bő és különösen merev kabátot hordott, amely minden lépésénél akár egy túl nagy héj, a teste körül ugrándozott, hozzá gumicsizma és kopasz fején egy piros bojtossipka. Nyáron azonban — és a nyár Sommer úr számára március elejétől október végéig tartott, vagyis az év messze a leghosszabb időszakát jelentette —, akkor Sommer úr feketeszalagos szalmakalapot, karamellszínű vászoninget és egy rövid, karamellszínű nadrágot viselt, amiből az ő hosszú, erős, majdnem csak inakból és visszerekből álló lábai a nevettségig aszottan nyúltak ki, mielőtt azok még eltűnhettek volna egy pár otromba hegymászó-csizmában. Márciusban vakítóan fehérek voltak ezek a lábak, és a visszerek rajtuk világosan egy sokfeléágazó, tintakék vízrendszert rajzoltak ki; de néhány héttel később már mézhez hasonló színt vettek fel, júliusban karamellbarnán fénylettek, mint az ing és a nadrág, és ősszel a naptól, a szélétől és az időjárástól annyira ki voltak cserezve, hogy rajtuk sem a visszereket, sem az inakat vagy az izomszalagokat megkülönböztetni nem lehetett, merthogy Sommer úr lábai úgy néztek ki, mint egy öreg, kérgetlen erdei fenyő csomós ágai, míg végül novemberben eltűntek a hosszú nadrág alatt és a hosszú, fekete kabát alatt, eltűntek szem elől a következő év elejéig, amikor is újból felfehérlett eredeti tejszínük.

Két dolgot vitt magával Sommer úr nyáron is télen is, és senki nem látta még őt azok nélkül: az egyik egy bot volt, a másik egy hátizsák. A bot nem volt szokványos sétatápálca, hanem egy hosszú, lágy hullámvonalú diófapálca, amely Sommer úr válla fölé nyúlt és harmadik láb gyanánt szolgált, aminek segítségével nélkül azt a ropantul hatalmas sebességet soha nem érte volna el és azokat a hihetetlen távokat soha nem győzte volna le, amelyek egy normális gyalogló teljesítményeit sokkal de sokkal túlszárnyalták. Minden harmadik lépésnél Sommer úr előredobta jobbával a botját, neki-támasztotta a földnek, és mellesleg ezzel tolta magát előre, miközben úgy nézett ki, hogy saját lábai csupán a tovasiklást segítették, pedig a tulajdonképpeni lökés a jobb kar erejéből származott, amely erőt a bot átvitte a földre — némely folyami hajósok mozgásához hasonlatosan, akik lapos sajkáikat a vízben hosszú rudak-

kal tolták előre. A hátizsákja azonban mindig üres volt, vagy majdnem üres, mert amennyire sejteni lehetett, nem tartalmazott mást, mint Sommer úr vajaskenyerét valamint egy összehajtogatott, combig érő kapucnis gumipelerint, amelyet Sommer úr akkor öltött magára, ha útközben meglepte őt az eső.

De hová vezették őt a vándorlásai? Mi volt e végtelen menetek célja? Miért és hova sietett Sommer úr naponként tizenkét, tizennégy, tizenhat órát a vidéken keresztül? Senki nem tudta.

Röviddel a háború után, amikor Sommerék letelepedtek a faluban, ezek a túrák senkinek sem tűntek fel különösképpen, mert akkoriban minden ember hátizsákkal járta a vidéket. Nem volt benzin és nem volt autó, és csak egyszer egy nap közlekedett a busz, és nem volt mivel fűteni, és nem volt mit enni, és ahhoz, hogy valahol néhány tojást vagy lisztet vagy krumplit vagy egy kiló szenet vagy akárcsak levélpapírt vagy borotvapengét lehessen kapni, gyakran órákig tartó túrákra kellett vállalkozni, és a megszerzett dolgokat taligában vagy hátizsákban hazacipelni. De néhány évvel később megint minden kapható volt a faluban, a szenet szállították, az omnibusz ötször fordult egy nap. És újabb évek múltán a hentesnek saját autója volt, és aztán a polgármesternek, és aztán a fogorvosnak is, és Stanglmeier festőmester motorkerékpárral járt, és a fia mopeddel, az omnibusz mindazonáltal még háromszor fordult egy nap, és már senkinek nem jutott eszébe, hogy négy órát gyalogoljon a tartományi székvárosba, hogy ott bevásároljon vagy az útlevelét megújíttassa. Senkinek, kivéve Sommer urat. Sommer úr ezután is, mint azelőtt, gyalog járt. Kora reggelenként felcsatolta hátára a hátizsákját, fogta a botját és elsietett, mezőkön és réteken át, fő- és mellékutakon, erdőkön keresztül és a tó körül, a városba és vissza, faluról falura... késő estig.

Különösképpen soha semmit nem szerzett be, semmit el nem intézett, és semmit sem vett meg. A hátizsákja üres volt és az is maradt, kivéve a vajaskenyeret és a pelerint. Postára sem ment és a tartományi hivatalba sem, mindent a feleségére hagyott. Nem járt látogatóba és sehol nem időzött el. Ha bement a városba, sehova nem tért be, hogy egyen vagy legalább egy pohárral igyon valamit, még csak le sem ült egy padra pár percet pihenni, megfordult mindjárt és haza vagy valahová máshová sietett. Ha megkérdezték: „Honnan jön, Sommer úr?” vagy „Hová megy?”, bosszúsán megrázta a fejét, mintha légy szállt volna az orrára, és mormogott maga

elé valamit, de azt egyáltalán nem vagy csak töredékeiben lehetett értenik, és az valahogy így hangzott: „... éppnagyon-sietős-mostans-chulbergrefel... köröskörulató-körül... mamégkellmindjártaváros-bafeltétlen.... nagyon-sieteknagyon-mostéppenegyáltalánnincsi-dóm...” — és mielőtt még megkérdezhették volna, hogy „Mi? Hogyan kérem? Hova?”, már tovább is rohant.

Egyetlen alkalommal hallottam Sommer úrtól egész mondatot, egy érthetően és világosan és félreérthetetlenül kimondott mondatot, amelyet soha nem felejtettem el, és amely még ma is a fülemben cseng. Július végi szombat délután történt, szörnyű ítéletidő közepette. Pedig a nap szépen kezdődött, ragyogóan szépen, az égen alig volt felhőcske, és délben olyan forróság volt, hogy az ember csak citromos hideg teát ivott volna. Magával vitt apám a lóversenyre, ahogy gyakorta vasárnaponként, mert ő minden vasárnap kiment a lóversenyre. Egyébként nem azért, hogy fogadjon — ezt mellesleg szeretném megemlíteni —, csupán merő szenvedélyből. Bár életében soha nem ült lovon, szenvedélyes lóbarát és lóismerő volt. Fel tudta mondani például 1869-től az összes német derbygyőztest kívülről, előrefelé és fordított sorrendben, és ráadásul az angol derby és a francia Prix de l'Arc de Triomphe győztesei közül a legfontosabbakat 1910-től. Tudta, hogy melyik ló szerette a nedves földet, melyik a szárazat, miért ugrották át az akadályokat az öreg lovak és a fiatalok miért nem futottak soha 1600 méternél többet, hogy mennyi volt a zsoké súlya és a tulajdonos felesége miért piros-zöld-arany színű szalagot kötött a kalapja köré. Több mint ötszáz kötetet ölelt fel a lókönyvtára, és élete vége felé még saját lova is volt — jobban mondva csak egy fél —, amit anyám szörnyűségére hatezer márkáért vett meg, azért, hogy a saját színeiben futtathassa a versenyen — de ez egy másik történet, amelyet majd máskor akarok elmesélni.

Szóval lóversenyen voltunk, és amikor késő délután hazafelé mentünk, bár még mindig nagyon meleg volt, ráadásul még melegebb és tikkasztóbb mint délben, az égen már vékony páraréteg húzódott. Nyugaton gennysárga szélű, ólomszürke felhők gyülekeztek. Negyedóra múlva apámnak be kellett kapcsolnia a fény-szórót, mert hirtelenjében a felhők olyan közelre kerültek, hogy az egész horizontot elfüggönyözték és szürke árnyékot vetettek a földre. Aztán a dombok mögül néhány szélroham széles csíkokban végigsöpört a gabonaföldeken, mintha a szél végigfésülne a földe-

ket, megijesztve bokrokat és a cserjéket. Majdnem ezzel egyidőben kezdett neki az eső, nem, az eső még nem, először csak kövér cseppek hullottak, olyan nagyok mint a szőlőszem, azok aztán itt-ott az aszfaltra zuhogtak és a hűtőrácon és a szélvédővegen szétpukkantak. És akkor kitört a vihar. Az újságok később azt írták, hogy környékünkön huszonkét éve nem volt ilyen szörnyű vihar. Hogy ez igaz-e, azt nem tudom, mert akkoriban én csak hétéves voltam, de azt biztosan tudom, hogy életemben ilyen vihart más alkalommal nem éltem meg, különösen autóban a nyílt országúton. A víz már nem cseppekben esett, inkább mintha dézsából ömlött volna. Csakhamar az egész utat elárasztotta, az autó a vizen keresztül törte magát előre, mindkét oldalán szökőkutak spricceltek magasra és szinte vízfalat alkottak, és ahogy csak a vizen keresztül lehet, úgy láttunk ki a szélvédőn is, pedig az ablaktörlő lázasan dolgozott.

De később még rosszabb lett. Mert lassanként a zápor jégesőbe váltott, előbb lehetett hallani, mint látni, ahogy a zizegés keményebb, erősebb kopogásba változott, és borzongató hideget éreztünk, amely benyomult a kocsiba. Aztán szemcséket, kicsiket mint a gombostű feje, de aztán borsónagyságúra, golyónagyságúra nőttek, és végül síkos, fehér labdák egész raja zuhogott le és pattogott vissza a hűtőről, olyan vad és örvénylő összevisszaságban, hogy beleszédült az ember. Egyetlen métert sem tudtunk előrehaladni, apám leállt az útszélen — ah, mit beszélek én útszélről, az utat már látni sem lehetett, nemhogy még az út szélét — vagy a mezőt vagy egy fát vagy akármi mást, két méterre sem lehetett látni, és ezen a két méteren is csak millió jeges billiárdgolyót láttunk, melyek a levegőn keresztül örvénylettek és borzasztó zajjal az autóra zuhogtak. Az autóban olyan lárma keletkezett, hogy már egymással sem tudtunk beszélgetni. Mintha egy nagy üstdob kellős közepén ültünk volna, amin egy óriás dobolt, és mi csak néztük egymást, fagyoskodtunk és hallgattunk és reménykedtünk, hogy menedékházacsánk nem roncsolódik szét.

Két perc múlva mindennek vége szakadt. Egyik pillanatról a másikra abbamaradt a jégeső, a szél elállt. Csak finoman, csendesen szemer kélt az eső. A gabonaföld az út mellett, amelyen korábban a szélrohamok szántottak végig, letiporva feküdt. Csak egy kukoricaföldön álltak még a szárazak. Az út úgy nézett ki, mintha cserepekkel lenne beborítva — amíg a szem ellátott jégoszilánkok,

letört levelek, ágak, kalászkok. És egészen az út végén a permetező eső finom fátyolán át egy ember alakját vettem észre, aki járta az útját. Szóltam apámnak, és mindkettő a kicsi, távolodó alakot kémleltük, aki csodaként tűnt fel, hiszen egy ember sétál kint a szabadban, ráadásul egy ilyen vihar után még egyenesen is áll, holott körös-körül a földön minden csak letarolva és szétzúzva.

Nekiindultunk, csikorogva a jégtörmeléken keresztül. Amikor közelebb értünk az alakhoz, felismertem a rövid nadrágot, a hosszú, bütykös, nedvességtől fénylő lábakat, a fekete gumipele-rint, amely alatt petyhüdtlen rajzolódott ki a hátizsák formája, Sommer úr űzött járásával.

Utolértük, apám szólt, tekerjem le az ablakot — jéghideg volt kint a levegő —, „Sommer úr!” kiáltott ki, „szálljon be! Elvisszük magát!”, és én átmásztam a hátsó ülésre, hogy helyet csináljak neki. De Sommer úr nem válaszolt. Nem is állt meg. Még csak egy gyors pillantást sem vetett ránk. Sietős léptekkel, a diófabottal tolva magát ment tovább a jégverte úton. Apám utánahajtott. „Sommer úr!” hívta a nyitott ablakon keresztül, „szálljon be már! Ilyen időben! Hazaviszem!”

De Sommer úr nem reagált. Fáradhatatlanul masírozott tovább. Nekem mégis úgy tűnt, mintha kissé megmozdította volna az ajkát és valami érthetetlen választ adott volna. De semmit sem lehetett hallani, és talán az ajkai is csak a hidegtől remegtek. Akkor apám jobbra hajolt és kinyitotta — éppen Sommer úr mellett elhaladva — az utaskísérő ajtaját és kikiabált: „Szálljon már be, az isten szerelmére! Teljesen átázott! Ne kísértse meg a halált!”-

Mármost a „Ne kísértse meg a halált” kifejezés valójában egyáltalán nem volt jellemző az apámra. Még soha nem hallottam, hogy valakinek komolyan azt mondta volna: „Ne kísértse meg a halált!”. „Ez sztereotíp kifejezés”, szokta magyarázni, ha valahol a „Ne kísértse meg a halált” mondatot hallotta vagy olvasta, „és egy sztereotípiát — jegyezzétek meg egyszer s mindenkorra! — egy szöveg, amely már boldog-boldogtalan száján és tollán már annyiszor átment, hogy már semmit sem jelent. Ez éppen olyan” — folytatta aztán, mivel lendületbe jött —, „ez éppen olyan buta és semmitmondó, mint amikor az ember azt hallja: 'Igyon még egy csésze teát, kedvesem, jót tesz az agának!' vagy: 'Hogy van a mi betegünk, doktor úr? Gondolja, hogy túl fogja élni?' Ezek a mondatok nem az életből származnak, hanem rossz regényekből és

buta, amerikai filmekből, és ezért — jegyezzétek meg egyszer s mindenkorra! — nem akarok töletek ilyesmit soha hallani!”

Így nyilatkozott apám a „Ne kísértse meg a halált” típusú mondatokról. Mármost tehát a szitáló esőben, a jégdarabokkal fedett országúton, Sommer úr mellett elhaladva éppen egy ilyen sztereotíp mondatot kiáltott ki apám a nyitott kocsiajtón: „Ne kísértse meg a halált!” És ekkor állt meg Sommer úr. Azt hiszem, pontosan a „kísértse meg a halált” szavaknál állt meg botmereként, és pedig olyan hirtelen, hogy apámnak fékeznie kellett, hogy ne menjünk el mellette. És aztán Sommer úr a diófabotot jobb kezéből a balba vette, felénk fordult, és miközben a botot dacosan-kétségbeesett mozdulattal többször is a földnek döngette, hangosan és tisztán kibökte ezt a mondatot: „Hagyjatok már engem békében!” Többet nem mondott. Csak ezt az egy mondatot. Ezután becsapta a neki kinyitott ajtót, visszacserélte botját a jobb kezébe és elmasírozott, anélkül, hogy körülnézett vagy visszapillantott volna.

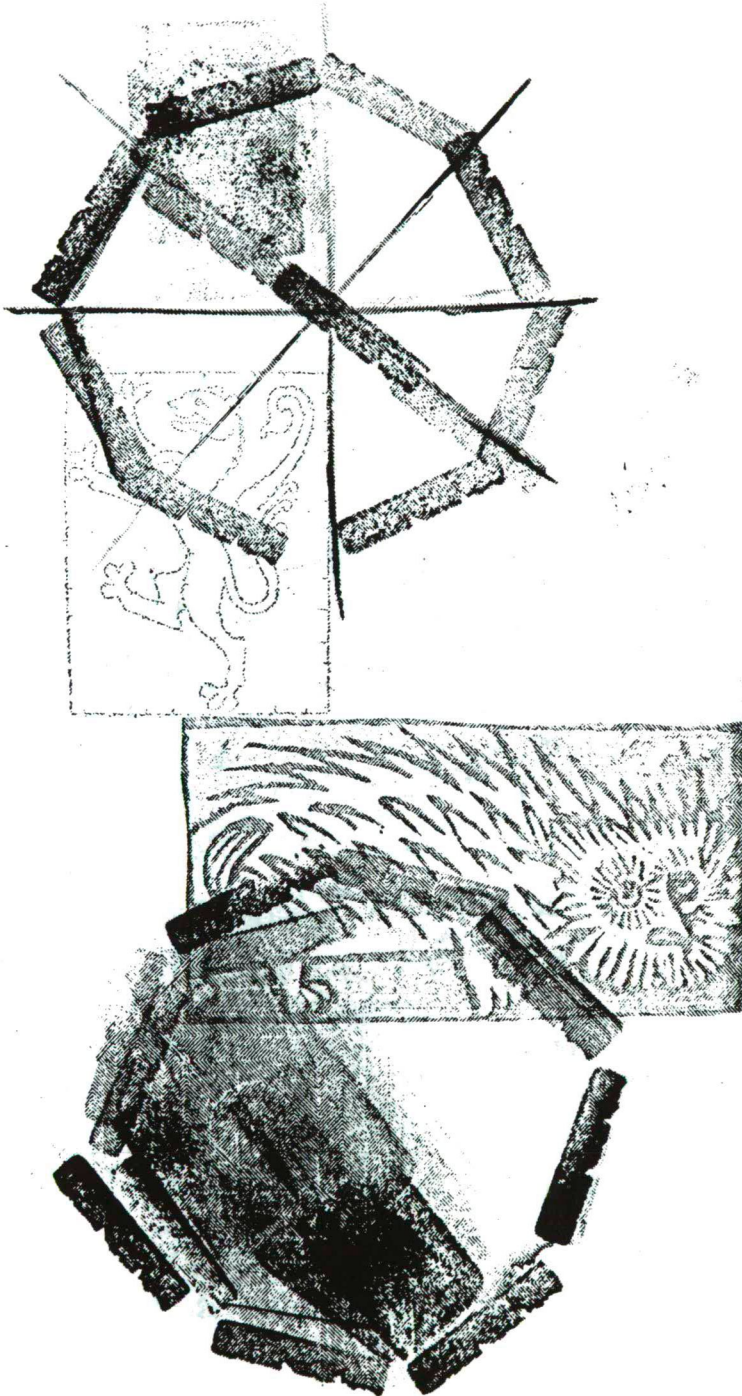
„Ez az ember teljesen megbolondult”, mondta apám.

Amikor aztán megelőztük, a visszapillantó-tükrön keresztül az arcába nézhettem. Pillantását a földre vetette és csak minden páros lépésénél emelte fel, hogy tágra nyílt, majd hogyan elborzadt tekintettel egy pillanatra előremeredjen és biztosítsa az útját. A víz lefolyt az arcáról, csöpögött az orra és az álla. Kissé kinyitotta a száját. És nekem megint úgy tűnt, hogy mozognak az ajkai. Talán saját magához beszélt, miközben ment.

Ambach am Starnberger See
TÁT-Szeged

Patrick Süskind
Fordította: Bombitz Attila

Copyright Patrick Süskind 1991 Diogenes Verlag AG Zürich

Kozári Hilda munkája

Kozári Hilda munkája